Besöksrapport

Luftvärnsregementet Lv 6 - 260914

Pliktrådet

Enligt förordning (2017:1249) utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem före detta värnpliktiga, väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del av Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som Pliktrådet fick vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Pliktrådets besökare:
Malte Netterheim
Hilda Ahvelid

I rapporten beskrivs de delar som sticker ut i positiv eller negativ mening. Det som inte lyfts i rapporten fungerar utan anmärkning eller har inte kommit Pliktrådet till känna. Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöket har kommunicerats till förbandet.

Bakgrund

Luftvärnsregementet (Lv 6) är förlagt på Halmstad garnison vilket innebär att man framför allt delar stödfunktioner såsom försvarshälsa och försörjningsavdelning med Försvarsmaktens Tekniska Skola (FMTS). Tillväxten inom luftvärnet är enorm med framför allt nya materielsystem som har beställts och levereras kontinuerligt. Pliktrådet har därför en förståelse för att utbildning ibland måste omplaneras på grund av osäkra leveranstider från försvarsindustrin.

Luftvärnsbataljonen är den enhet som anordnar värnpliktsutbildningen. Vid Pliktrådets besök fanns 393 st värnpliktiga fördelade på tre kompanier: 98-kompaniet, stab- och trosskompaniet och 103-kompaniet. Två plutoner ur 103-kompaniet har under den grundläggande militära utbildningen underställts stab- och trosskompaniet med anledning

av Lv 6 uppgift att sätta upp en styrka i Air NATO Polen 2027 (ANP27). Många plutoner är förhållandevis stora med upp till 40–55 personer i flera av dem.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis var de värnpliktiga nöjda med utbildningen och jargongen mellan dem och befälen. Det finns några problematiska företeelser, men två problem stora som behöver åtgärdas: rätten till sjukvård och möjligheten att hinna äta mat.

Sammanfattande bedömning

Nedanstående avsnitt syftar till att ge en översiktlig bild av de iakttagelser som Pliktrådet gjorde under besöket. Här redovisas de områden som bedöms kräva omedelbara åtgärder, långsiktiga förbättringsinsatser samt särskilt goda exempel som identifierats vid förbandet.

Omedelbara åtgärder

1. Tillse att värnpliktiga får uppsöka försvarshälsa vid behov.
2. Tillse att truppnära befäl följer det försvarshälsan föreskriver.
3. Tydliggör för de värnpliktiga när tjänsten är avslutad.
4. Tillse att de värnpliktiga ges adekvat tid för att äta.
5. Upphör med vapenvård på liggunderlag.

Förbättringspunkter

6. Tillse att dags- och veckoscheman ges.
7. Informera de värnpliktiga som omfattas av en central befattningsutbildning på annan ort.
8. Utbilda befäl inför inryckserioder.
9. Repetitionsutbilda de värnpliktiga i deras juridiska rättigheter och skyldigheter.
10. Vidareutbilda skyddsassistenter och NVK-representanter.
11. Utred vad som kan göras för att förbättra kasernernas torkutrymmen.

Positiva exempel

12. De värnpliktiga är nöjda med jargongen mellan befäl och värnpliktiga.

13. Fortsätt dela ut SeQF-bevis till de som är behöriga.

14. Lokala lösningar inom medinflytande som uppges ge stor effekt såsom bataljonsnämnd och LBT.

15. Gjort lokala inköp när värnpliktiga saknat materiel vid inryck.

16. Rättstjänsten upplevs välfungerande.

Fördjupad redovisning

Nedanstående avsnitt syftar till att ge en fördjupad förståelse av de punkter som redovisats i föregående kapitel.

Omedelbara åtgärder

1. ***Tillse att värnpliktiga får uppsöka försvarshälsa vid behov.***

De värnpliktiga på hela förbandet upplever ett systematiskt motstånd mot att uppsöka sjukvård på försvarshälsan. Händelser beskrivs är bland annat att ett befäl som rivit sjukmönstringslappar framför de värnpliktiga, befäl som tycker att en värnpliktig inte är sjuk eller har ont i benet. Värnpliktiga uppfattar att man inte alltid vågar sjukmönstra eftersom det bemöts oseriöst eller på ett nedlåtande sätt och ibland till och med utskällningar. En annan aspekt är att värnpliktiga inte uppsöker vård eftersom de har fått instruktioner om att försvarshälsan endast ska användas som en akutmottagning som man enbart ska gå till ifall man i det civila livet hade ringt 112 – något som inte stämmer och som försvarshälsan också ser allvarligt på. De upplever också att psykiska besvär inte tas på allvar och ofta möts med en "håll käften och bit ihop"-attityd.

Konsekvensen blir att värnpliktiga som behöver vård nekas till sin lagstadgade rätt. Det leder till både ökade fysiska besvär som inte blir åtgärdade och därmed förvärras samt en ökad psykisk stress. Pliktrådet kräver att förbandet måste se till att tydliggöra för samtliga befäl att värnpliktiga har rätt till fri hälso-/sjukvård och stävja vad som verkar vara en kultur av motstånd kopplat till vårdbehov.

2. ***Tillse att truppnära befäl följer det försvarshälsan föreskriver.***

I en fortsättning på problematiken ovan vittnar de värnpliktiga som väl kommit till försvarshälsan att det som utbildade läkare, fysioterapeuter och psykologer föreskriver ofta ignoreras av befälen. Värnpliktiga som ska ha lättnader i tjänster får inte alltid det. En värnpliktig med bruten arm tvingades genomföra ålning trots smärta och upprepade vädjanden och hänvisningar till att han skulle ha lättnader i tjänsten. Värnpliktiga med feber

som enligt försvarshälsan skulle vila på logementen har tvingats ut i fält där man både utsatt sina kamrater för smittorisk samt försämrat sin egen hälsa. Försvarshälsan vittnar även om ett fall där befäl påstår inför de värnpliktiga att försvarshälsan ändrat deras tjänstbarhetsbetyg (det som beskriver vilka anpassningar som ska göras i de värnpliktigas tjänst) trots att försvarshälsan inte har konsulterats i frågan.

Med ett systematiskt åsidosättande av försvarshälsans rekommendationer spelar det knappt roll om de värnpliktiga får söka vård eftersom det inte ger någon effekt och problematik kvarstår och förvärras. Förbandet behöver snarast vidta åtgärder för att, i samråd med försvarshälsan, tydliggöra för befälslag vikten av att följa det som utbildad medicinsk personal har föreskrivit.

3. Tydliggör för de värnpliktiga när tjänsten är slut.

De värnpliktiga har upplevt otillåtna frihetsinskränkningar på vissa plutoner de första 10 dagarna efter inryck. Även om det finns ett syfte går inte det över lagen. Det måste därför upphöra. Ett positivt exempel var 98-kompaniet där kompanichefen tillrättavisat en plutonchef dagen efter inrycksdagen. Även om de uttryckliga frihetsinskränkningarna har upphört visste de värnpliktiga inte vad som definierade tjänstens slut. Deras uppfattning var att om man fick ordern ”Höger-vänster om” fick man lämna och i övrigt behövde man stanna. Det måste därför tydliggöras både för värnpliktiga och befäl att oavsett vilka uttryck man använder för att signalera tjänstens slut är den över och man får röra sig fritt i enlighet med lagen.

4. Tillse att de värnpliktiga ges adekvat tid för att äta.

De värnpliktiga upplevde att de systematiskt fick för kort tid att äta. Detta gällde främst vid utspisning av ISO-kärl samt fältrationer. Man vittnar om att många inte hinner äta och utspisningsgrupper som inte ens tar mat eftersom det inte finns någon poäng. Även torra fältrationer som ska ätas på 10–15 minuter med kallvatten trots att maten egentligen behöver 10–15 minuter för att för tillagas med kokande vatten. De värnpliktiga upplever att de förlorat vikt, inte har energi för att ta till sig utbildning och blir ännu mer stressade.

Det kan finnas poäng i att utbilda och vid enstaka tillfällen öva att äta snabbt och i övningsmiljö kan det behov uppstå oftare på grund av uppgiftens karaktär. Men de värnpliktiga har endast varit under utbildning sedan inryck. Studier som *Nutrition and dietary pattern in relation to blood status and physical work capacity among Swedish conscripts during basic combat training* visar att otillräcklig utspisning försämrar utbildningskvaliteten samt ökar risken för skador bland värnpliktiga.

Förbandet behöver säkerställa att de värnpliktiga ges adekvat tid för utspisning i syfte att förbättra utbildningsmiljön och de värnpliktigas fysiska och psykiska mående.

5. Upphör med vapenvård på liggunderlag.

Sex plutoner vittnar om att de har genomfört vapenvård med CLP på liggunderlag. Detta är djupt problematiskt och får inte genomföras enligt gällande bestämmelser. Hantering av CLP kräver skyddsutrustning och god ventilation eftersom långvarig exponering på hud och inandning av ångor är skadliga. Vapenvård på liggunderlag blir problematiskt eftersom oljan absorberas och de värnpliktiga sedan sover på liggunderlagen utan skyddsutrustning och kan utsättas för ångorna. Förbandet har ansvaret att detta upphör omedelbart.

Förbättringspunkter

6. Tillse att dags- och veckoscheman ges.

98-kompaniet och 103-kompaniet upplever att de sällan och/eller för sent får dags- och veckoschema. Scheman minskar stress, skapar tydlighet och underlättar för värnpliktiga som ska kunna planera sin fritid samt effektiviserar verksamheten då värnpliktiga kan förbereda sin utrustning inför utbildningsdagen. Det som är positivt är att alla har fått scheman som informerar om tjänstefria helger. Förbandet bör se till att ge dags- och veckoscheman

7. Informera de värnpliktiga som omfattas av en central befattningsutbildning på annan ort.

Flertalet värnpliktiga kommer genomföra sin befattningsutbildning på annan ort, en så kallad central befattningsutbildning. Vid Pliktrådets besök var inte alla platser ännu klargjorda, men viss information lämnades till Pliktrådet som de värnpliktiga inte hade fått information om. Exempelvis att sjukvårdsutbildningen inte kommer att ske på Södra skånska regementet P7 utan vid hemmaförbandet. För att minska stress och oroligheter bör förbandet informera de värnpliktiga som omfattas av en CBU så snart det är känt.

8. Utbilda befäl inför inryckserioder.

Bataljonsledningen informerade att man inte genomfört den ordinarie utbildningen som brukar hållas inför inryck med hänsyn till befälslagens behov av ledighetsuttag. Pliktrådet uppskattar transparensen och har full förståelse för varför beslutet togs. Det är dock Pliktrådets bedömning att de utmaningar som är kopplade till framför allt hälso-/sjukvård

och korta mattider hade kunnat förhindras med en sådan utbildning. Pliktrådet uppmanar därför förbandet att inför kommande inryck planera in tid för utbildning av befälslagen.

9. Repetitionsutbilda de värnpliktiga i deras juridiska rättigheter och skyldigheter.

De värnpliktiga fick en genomgång av sina juridiska rättigheter och skyldigheter i samband med inryck. Det är en period som är stressig och intensiv för dem. Vid Pliktrådets besök berättade de värnpliktiga att de inte minns någonting från utbildningen. Därför rekommenderar Pliktrådet att förbandet repetitionsutbildar i närtid.

10. Vidareutbilda skyddsassistenter och NVK-representanter.

Den centrala skyddsassistentutbildningen (CSAU) är en heldagsutbildning som oftast komprimeras till tre–fyra timmar. De värnpliktiga skyddsassistenterna berättar att deras utbildning var en timme lång och att de inte förstår uppdraget eller har fått verktyg för att genomföra det. Pliktrådet har förståelse för att CSAU inte utgör det bästa materialet för att utbilda skyddsassistenter, men oaktat detta vill och behöver de mer utbildning i sin roll.

NVK-representanterna var relativt nöjda med utbildningen, men önskar mer utbildning.

11. *Utred vad som kan göras för att förbättra kasernernas torkutrymmen.*

De värnpliktiga i båda kasernerna tycker att deras torkutrymmen är så undermåliga att blöt materiel ”det torkar snabbare i logementet, men det får man inte tillåtet”. Detta bör vara en känd problematik eftersom Pliktrådet lyfte det i föregående års förbandsbesöksrapport. Här behöver förbandet ta reda på varför det inte fungerar och vad som kan åtgärdas.

Positiva exempel

12. De värnpliktiga är nöjda med jargongen mellan befäl och värnpliktiga.

Ingen ytterligare fördjupning krävs, hänvisning sker till den sammanfattande bedömningen.

13. Fortsätt dela ut SeQF-bevis till de som är behöriga.

Förbandet har delat ut SeQF-bevis till de som utbildats mot de befattningar där SeQF-bevis är möjliga: sjukvårdare, mekaniker, kockar och gruppchefer. Det är till stor nytta för de värnpliktiga i deras civila liv samtidigt som det kräver en ytterst liten insats. Det är ett bevis på att man är mån om sina värnpliktiga.

14. Lokala medinflytandelösningar som uppges ge stor effekt såsom bataljonsnämnd och LBT.

På Lv 6 finns en bataljonsnämnd som ett steg mellan kompani- och förbandsnämnd. Eftersom många beslut kan tas av grundutbildande organisationen kortar det ledtiderna och kontaktvägarna. Det är en unik lösning som ger effekt.

Man har även haft konceptet likabehandlingstid (LBT) som ett komplement till NVK-möten med PB-elever. Pliktrådet menar att detta är bra för att skapa en sund kultur och uppmanar förbandet att fortsätta på den inslagna vägen.

15. Gjort lokala inköp när värnpliktiga saknat materiel.

När de värnpliktiga inte skulle tilldelas en vattenflaska på grund av nationell materielbrist, fattades beslut att göra inköp för att säkerställa att vattenflaskor kunde delas ut vid inryck.

16. Rättstjänsten upplevs välfungerande.

Efter Pliktrådets besök och kontakt med rättsbefälet kan vi konstatera att rättstjänsten förefaller fungera väl. Kompanichefer är väl införstådda med kompaniliggare och vet när behov av stöd finns samt att det inte syns någon avvikande statistik.

Avslutning

Pliktrådet vill tacka för den sanningsenliga lägesbild som förbandet delade med oss, samt för det goda bemötande som vi fick på kompani-, bataljons- och förbandsnivå. Vid nästa besök, och genom löpande kontakt med de förtroendevalda, kommer vi att särskilt följa upp hur förbandet har åtgärdat problematiken kring sjukmönstring samt mattider.

Malte Netterheim

malte.netterheim@pliktradet.se

076-164 75 17